

Leiðir í Bratta

EFTIR GUÐJÓN Ó. MAGNÚSSON

Í 12. og 13. hefti Ísalp var Botnssúlusvæðinu lýst, ásamt helstu göngu- og klifurleiðum. Frá því að þessir 2 leiðarvísar (nr. 6 og 7) birtust hefur Bratti skáli Íslenska Alpaklúbbsins í Botnssúlum, verið reistur og hefur öll aðstaða til fjallamennsku því batnað. Umferð gangandi fólks hefur nú aukist til muna á svæðinu og þá sérstaklega í tengslum við skálann. Í þessum leiðarvísi verða helstu göngu-leiðir upp í Bratta teknar fyrir. Stuðst verður við fyrri lýsingar enda er í sumum tilfellum um svip-aðar leiðir að ræða.

Þegar gengið er upp í Bratta verður að hafa það hugfast að veður í Botnssúlum geta verið mjög ill og skyggni oft lélegt. Nauðsynlegt er í öllum tilfellum að vera vel útbúinn, bæði vetur og sumar.

Besta kort af svæðinu er kort 1613 I Þingvellir, mælikvarði 1:50 000, frá Landmælingum Íslands. Staðarákvörðun Bratta á því korti er 924358, en hann stendur efst í Súladal vestan undir Bröttu-hlíð á Miðsúlu. Einnig má nefna Atlasblað nr. 36; Botnsheiði, kvarði 1:100 000, frá Landmælingum Íslands.

Þær leiðir, sem nú verður lýst, eru algengustu og skemmtilegustu gönguleiðir upp í Bratta að mínu mati. Að vetrarlagi (nóv.-maí) er tilvalið að vera á göngu- eða fjallaskíðum, en á sumrin á tveimur jafnfljótum. Áætlaður göngutími miðast í öllum tilfellum við sæmilegt göngufæri og útbúnað í bakpoka til gistingar í Bratta.

Einstakar leiðir

Nr: 1 Frá Svartagili um Miðsúludal og Öndru-skarð upp í Bratta (austan Súlagnils).

Stysta gönguleið úr byggð í Bratta er frá eyði-býlinu Svartakoti í Þingvallasveit. Þangað er yfir-leiðt fært á bíl allt árið um kring, en á snjóþungum vetrum spillist oft færð þangað. Leiðin er auðveld, en þó þarf að bróla dálítið upp Súlanager. Övönum skal bent á leið nr. 2, vestan Súlagnils er auð-veldari.

Loftlína: 6 km.

Lóðrétt hækkun: 740 m.

Lóðrétt lækun: 80 m (úr Öndruskarði niður í Bratta)

Áætlaður göngutími: 3-4 klst.

Klifurgráða: rétt nær að teljast I. gráðu snjó-klifur að vetrarlagi.

Lagt er upp frá eyðibýlinu Svartagili í Þing-vallasveit, gengið upp á milli Svarta- og Súlagnils, tekin stefna á Miðsúlu. Bratt er fyrsta spölinn upp frá Svartagili, en síðan tekur við minni halli. Þegar komið er upp fyrir Súlagnil, verður landslag meira aflíðandi, en aðeins um stundarsakir (1,5 km.) því að brátt er komið að Súlanageri, er klifið þar upp, 300 m hækkun á 1,5 km. Best er að fara upp gil eitt, rétt norðan við stóran stein, sem liggur þarna neðst í hlíðinni (sjá mynd 1). Gilið og framhald þess er létt klifur, sem rétt nær að teljast I. gráðu snjó-klifur að vetrar- og vorlagi. Þegar komið er upp í mynni Miðsúludals í um 750 m hæð, blasir við Miðsúla og austurhryggur Syðstusúlu. Héðan er stefnt í Öndruskarð (milli Syðstu- og Miðsúlu). Oft er snjóhengja að vetrarlagi í skarðinu og best að fara upp nyrst (við Miðsúlu) enda er skarðið bæði lægst þar og auðveldast uppgöngu. Í björtu blasir Bratti við, efst í Súladal. Nokkuð bratt er niður í dalinn og auðveldast að velja sér leið sunnan megin í skarðinu og taka síðan stefnu meðfram hlíðum Miðsúlu niður að Bratta. Eins og áður er getið stendur Bratti vestan undir Bröttuhlíð á Miðsúl-unni. Skálinn er uppi á litlum hól, en um 50 metrum ofar í hlíðinni er varða með stikum í.

Nr. 2: Frá Svartagili (eða Fossabrekkum) um Öndruskarð upp að Bratta (vestan Súlagnils).

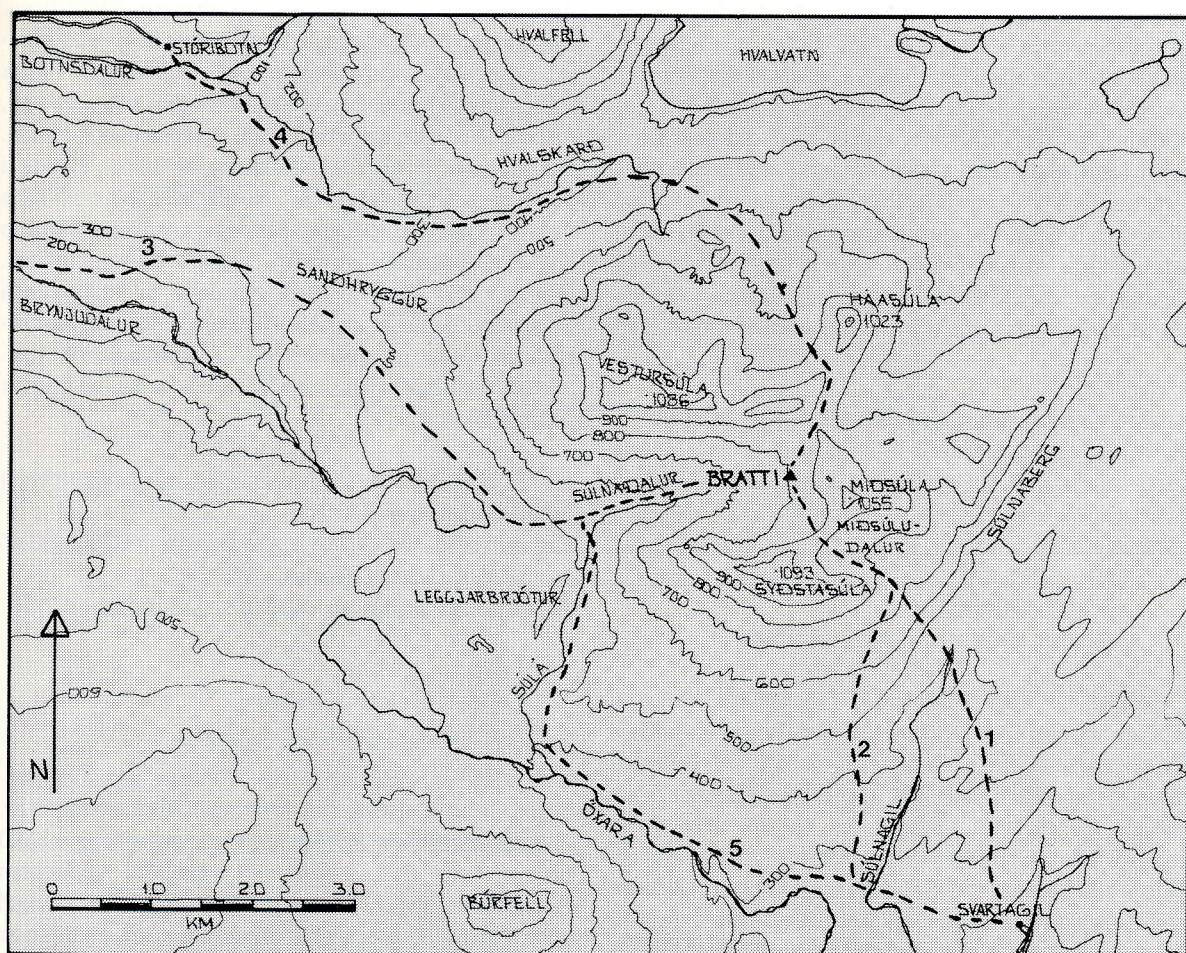
Auðveld göngu- og skíðaleið. Ef færi leyfir má benda á jeppaveg, sem liggur frá sandnámunni einum kílómetra neðan við Svartakot, upp að Fossabrekkunum. Þá styttest gönguleiðin um 2 km.

Loftlína: 7 km frá sandnámunni

Lóðrétt hækkun: 760 m.

Lóðrétt lækun: 80 m (úr Öndruskarði niður í Bratta)

Áætlaður göngutími: 3 1/2– 5 klst. Styttri, ef ekið er eftir slóðinni upp að Fossabrekkum.

Bratti. Ljós. Kristinn Rúnarsson.

Lagt er af stað frá Svartakoti eða sandnámunni og tekin stefna á Leggjarbrjót, skarð milli Botnsúlna og Búrfells. Landslag á þessari leið er aflíðandi og hækkar jafnt og þétt. Ef gengið er eftir slóðinni, þ.e. sunnan Hrótagils þarf ekki að fara niður í Súlnagil. Hægt er þó að komast yfir Súlnagil rétt norðan við Orrustuhól. 40-50 m lækkun er niður í það. Síðan er gengið upp vestan með gilinu, sem er víða 80-100 m djúpt og þverhnýpt, og stefnt að austurenda Syðstusúlu í mynni Miðsúludals (sjá mynd 1). Þar sameinast þessi gönguleið leið nr. 1.

Nr. 3: Frá Brynjudal, um Súlnadal upp í Bratta. Skemmtileg og auðveld leið, gengið er frá Hrísakoti, innsta bæ í Brynjudal upp í Súlnadal og í Bratta.

Loftlína: 8,5 km

Lóðrétt hækkun: 750 m

Áætlaður göngutími: 3 1/2–5 tímar

Gengið er inn Brynjudal frá innsta bænum, Hrísakoti, um lágvaxið birkikjarr. Þegar komið er að Þórisgili, sem er djúpt gil með hvítfreyðandi fossum, er stefnan tekin upp á Sandhrygg, fyrir neðan Vestursúlu. Síðan er haldið áfram og gengið vestan undir Vestursúlunni. Best er að halda sig austan við Sandvatn á vörðuðu leiðinni yfir Leggjarbrjót, þar til komið er upp í mynni Súlnadals. Þar blasir við Botnshorn, vesturendi Syðstusúlunnar, tilkomumikið hamrabelti. Úr mynni Súlnadals sést Bratti greinilega í góðu skyggni. Leiðin þangað er auðrötuð, og án erfiðleika en best er að halda sig norðan megin dalsins. Skálinn sést lengi vel á leið upp dalinn, en hverfur undir síðustu brekkunni. Hann kemur ekki aftur í ljós fyrr en komið er upp að honum.

Nr. 4: Frá Botnsdal um Hvalskarð upp í Bratta. Skemmtileg gönguleið um hrikalegasta landslag svæðisins, farið er upp í skarðið milli Háusúlu og Vestursúlu.

Loftlína: 9 km

Lóðrétt hækkun: 840 m

Lóðrétt lækkun: 80 m úr Tröllaskarði, milli Vestur- og Miðsúlu niður í Bratta.

Áætlaður göngutími: 4 1/2–6 1/2 klst.

Lagt er upp frá bænum Stóra-Botni innst í Botnsdal (billinn er skilinn eftir við hliðið fyrir neðan bæinn). Farið er yfir Botnsá á göngubru þyr fyrir neðan túnið á Stóra-Botni. Gengið er eftir ökuslóða inn

dalinn og alla leið upp á Sandhrygg. Slóði þessi liggur upp meðfram gili sunnan megin Hvalskarðs-ár, en er ekki opinn bilum, því að girðingar liggja víða þvert á hann. Þegar komið er upp á Sandhrygg, er haldið áfram upp með Hvalskarðsá (sjá mynd 2). Þegar komið er í Hvalskarð, er tekin stefna í suðaustur (sjá mynd 3). Nauðsynlegt er að fara vestan við og upp fyrir Stóragil (sem gengur upp frá Hvalvatni til suðurs), því að það er illfært. Gengið er í skarðið milli Háusúlu og austurenda Vestursúlu. Næst er haldið áfram meðfram austurhlíðum Vestursúlunnar út í Tröllaskarð (þ.e. skarðið milli Vestur- og Miðsúlu). Þaðan er örstutt niður í Bratta.

Nr. 5: Frá Svartagili, um Öxarárdal, Leggjarbrjót og Súlnadal upp í Bratta.

Ein auðveldasta leiðin upp í Bratta, létt gönguleið og nokkuð jafnt aflíðandi.

Ágæt gönguskíðaleið, meðan snjór endist.

Loftlína: 10 km

Lóðrétt hækkun: 640 m

Áætlaður göngutími: 4-5 klst.

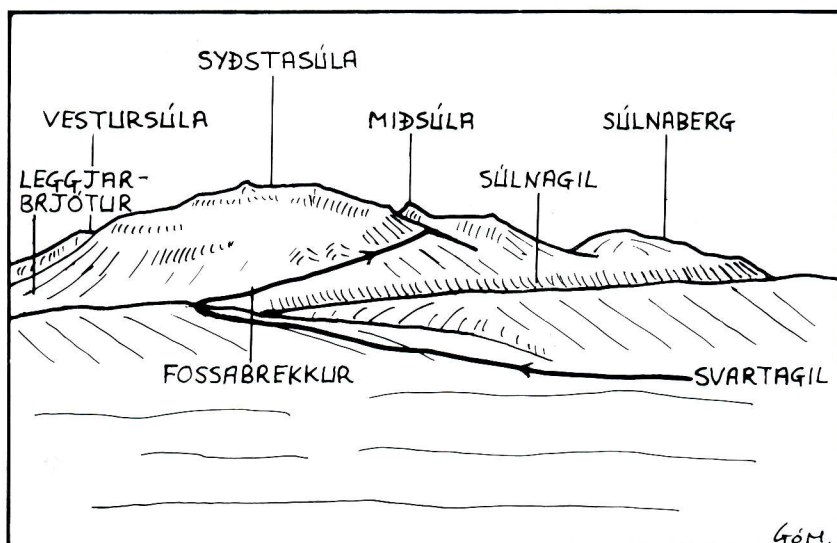
Stytti ef ekið er eftir slóðinni um Leggjarbrjót. Gengið er upp frá Svartagili, eins og á leið nr. 2, uns komið er að Fossabrekkum, þá er haldið áfram upp á Leggjarbrjót, skarðið suðvestan Botnsúlna, milli Þingvalla og Hvalfjarðar. Gengið er austan við Öxará eftir ökuslóðanum, en hann er illfær jeppum en þar kemst göngumaður hraðar leiðar sinnar a.m.k. fyrir ofan Fossabrekkur. Rétt áður en komið er að Súla er stefnt á Botnshorn, á vesturenda Syðstusúlu. Farið er yfir Súla sem venjulega er vatnslítill, rétt fyrir neðan mynni Súlnadals og þá sameinast leiðir nr. 3 og 5 upp í Bratta.

Að endingu

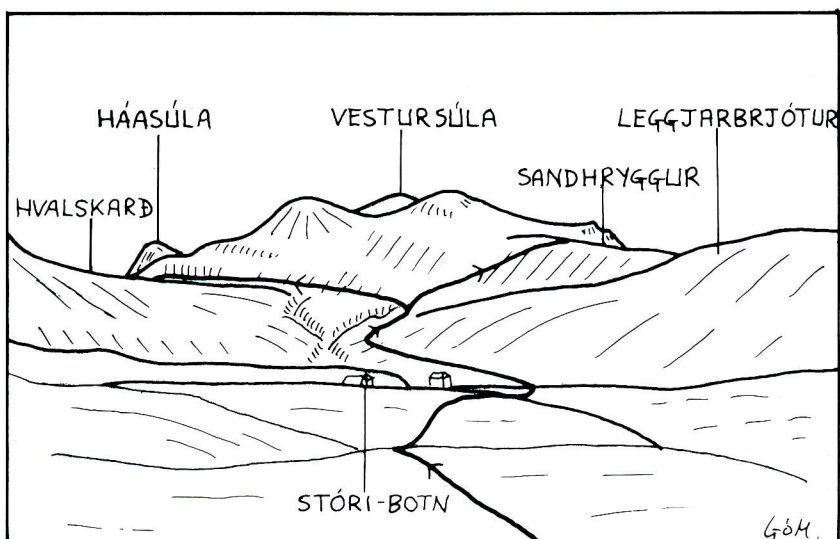
Að sjálfsögðu eru fleiri gönguleiðir í Bratta. Fjallgöngumaðurinn er ekkert bundinn yfir þessum ákveðnu leiðum, hann getur farið yfir svæðið að eigin vali. Hins vegar eru þetta algengustu og þægilegustu leiðirnar upp í Bratta.

Mörg kennileiti í Botnsúlum eru nafnlaus og eftirfarandi örnefni eru ekki almennt viðurkennd; Miðsúla 1055 m., Vestursúla 1086 m., Öndruskarð (milli Syðstu- og Miðsúlu), Tröllaskarð (milli Vestur- og Miðsúlu), Brattahlíð (vesturhlíð Miðsúlu), Botnshorn (vesturhluti Syðstusúlu) og Miðsúludalur (milli Mið- og Syðstusúlu). Þau eru notuð hér til hagræðingar.

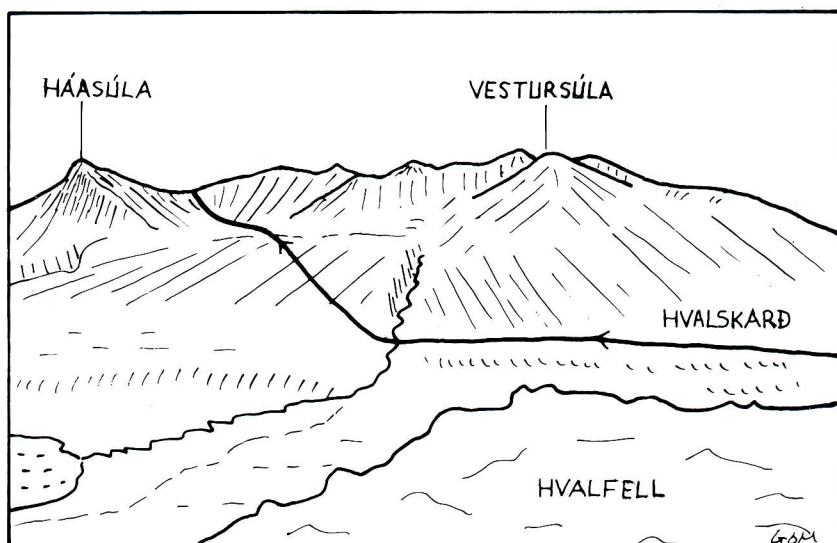
Botnssúlur séðar frá
Biskupsbrekkuhrauni.

Botnssúlur séðar frá Botnsdal.

Botnssúlur séðar ofan
af Hvalfelli.

Teikn. GÓM.